

Вересень

Науково-методичний, інформаційно-освітній журнал

Затверджений ВАКом України як фахове видання з педагогічних наук
Постанова президії ВАКУ України від 09.06.1999 р.
№1 - 05/7

Засновники:
Управління освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації
Обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Зареєстрований управлінням у справах преси та інформації Миколаївської облдержадміністрації
Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія МК № 427
від 18.02.2004 р.

Голова редакційної колегії:
Н.М. Огренич

Редакційна колегія:

М.О.Багмет
І.М.Белова
Л.Ф.Бурлачук
Р.О.Гришкова
Л.О.Клименко
Н.Д.Колосовська
В.В.Мельніченко
В.В.Москаленко
А.О.Осіпов
М.І.Пентиліук
Т.О.Пироженко
Г.Г.Півень
О.В.Плахотник
В.В.Рубан
Л.П.Сергієнко
С.М.Січко
В.П.Шкварець
С.І.Якименко

№ 1-2 (50-51) 2010
Виходить 4 рази на рік
Заснований 1996 року

З М І С Т

Освітні моделі

Н.М.Огренич
Освіта Миколаївщини: інноваційний вектор розвитку (у контексті обговорення Програми економічних реформ на 2010-2014 рр.).....3

Педагогічна ера Коперника

І.В.Бургун
Передумови та історія становлення компетентнісного підходу.....8

Н.В.Ревенко
Принципи роботи над фортепіанною фактурою в процесі інтерпретації творів сучасних українських композиторів.....16

С.В.Бєдакова
Критерії взаємодії видів мистецтв (історіографія проблеми).....21

С.Б.Літвінчук
Педагогічні аспекти формування технологічного мислення студентів у вузах.....26

Н.М.Абабілова
Соціально-адаптивний компонент як структурний елемент конкурентоздатності майбутніх перекладачів.....32

Г.Б.Жизadlo
Методична підготовка як важлива складова професійної підготовки вчителів фізичного виховання.....36

Я.В.Запорожець
Формування культури морально-ділових стосунків менеджерів зовнішньої економічної діяльності.....41

О.В.Артюхова
Лінгвокраїнознавчий аспект та його роль у підвищенні пізнавальної активності студентів аграрних ВНЗ.....46

Н.Г.Шарата
Удосконалення змісту навчання української мови за професійним спрямуванням.....51

Семінарське заняття є заключним практичним етапом вивчення теми. Воно має на меті: поглиблення знань із визначеної теми; з'ясування суті культури морально-ділових стосунків менеджера; набуття менеджерами практичних навичок у діловому спілкуванні, плануванні професійної діяльності з урахуванням етичних принципів та норм поведінки; з'ясування сучасних вимог до морально-ділової культури менеджера; визначення шляхів удосконалення власних якостей і здібностей із питань культури.

Висновки. Зазначений навчальний спецкурс забезпечуватиме системне засвоєння студентами морально-етич-

них норм у майбутній управлінській діяльності, розвиватиме в них певні ціннісні орієнтації.

На нашу думку, студенти зможуть отримати конкретні знання й уміння, оскільки кожна з тем є актуальною й важливою для майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності, сприятиме збагаченню практичних умінь із питань культури морально-ділових стосунків у професійній діяльності. Формувальний педагогічний експеримент підтвердить освітньо-виховні можливості програми й спецкурсу та здатність впливати на свідомість і поведінку студентів.

Література

1. Вишнеvsька О.О. Педагогічні умови формування ділової культури студентів бізнес-коледжу в системі соціалізації особистості. Дис... канд. пед. наук. – 13.00.05. – Х., 2002.
2. Вища освіта в Україні: Навч. пос. за ред. В.Г.Креміня, С.М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
3. Діуліна В.В. Соціально-педагогічні умови формування морально-етичної культури майбутнього керівника у сфері управлінської діяльності. Дис. канд. пед. наук. – 13.00.05. – 2002. – 238 с. – Х.
4. Замкова Н.Л. Формування професійних якостей майбутніх менеджерів ЗЕД у процесі вивчення іноземних мов. Дис... канд. пед. наук. – 13.00.04. – К., 2005. – 252 с.
5. Лівенцова В.А. Формування культури професійного спілкування у майбутніх менеджерів невиробничої сфери. Дис... канд. пед. наук. – 13.00.04. – В., 2002.
6. Романюк Л.В. Корнєв М.Н. Ціннісні орієнтації студентів: сутність, структура і психологічні механізми розвитку. Київський нац. університет ім. Т.Шевченка. Подільська держ. аграр.-техн. академія. – К.–П.: Абетка-Нова, 2004. – 188 с.
7. Черевко В.П. Формування комунікативної компетентності майбутнього менеджера у процесі профес. підготовки. Автореф. дис... канд. псих. наук. Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К, 2001. – 20 с.

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПІДВИЩЕННІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ВНЗ

Олена Артюхова

У статті автор доводить актуальність і важливість застосування лінгвокраїнознавства в процесі розвитку пізнавальної активності студентів вищих навчальних закладів аграрного профілю.

In the article the author proves vitality and significance of employment of lingua-country-study for the development of cognition activity of students of agrarian high schools.

Головна особливість сьогодення – розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов усе більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, причому це стосується всіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення наукових конференцій, культурного обміну між представниками різних країн та обміну інформацією. Багатомовність та полікультурність вважаються необхідними для громадян нової Європи, й відповідно – України. До випускників вищих навчальних закладів висувуються додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами. Ця проблема є актуальною й для Миколаївського державного аграрного університету, у якому налагоджено практику стажування студентів за кордоном, проведення міжнародних науково-практичних конференцій, обміну досвідом тощо.

Крім того, згідно з пунктом 3.2 наказу Міністерства аграрної політики України від 15.06.05 №264 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів аграрних вищих навчальних закладів України за кордоном», «відбір студентів для проходження практики за кордоном проводиться аграрними вищими навчальними закладами в межах визначеної кількості осіб на конкурсній основі. До участі в конкурсному відборі на міжнародні програми практичного навчання допускаються студенти <...>, які: <...> володіють іноземною мовою країни, в якій проходить практика» [3].

Отже, потреба сучасного суспільства в спеціалістах сільського господарства, які вільно володіють іноземною мовою в побуті та в професійній діяльності, є значною й

зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації навчання іноземних мов, здобування нових знань і вдосконалення рівня мовної та мовленнєвої підготовки.

У сучасних освітніх концепціях іноземна мова розглядається як відображення культури відповідного народу: оволодіння іншомовною культурою передбачає засвоєння світових духовних цінностей. Отже, соціальне замовлення полягає не тільки у формуванні в студентів, які вивчають іноземну мову, необхідних іншомовних навичок та вмінь, але й в ознайомленні через мову з культурою країни, її традиціями, історією та сучасністю, особливостями розвитку економіки, господарства. Саме таке завдання ставить перед собою лінгвокраїнознавство, що досліджує питання відбору та прийомів подачі студентам відомостей про країну, мова якої вивчається, з метою забезпечення вільного практичного володіння ними даною мовою в процесі спілкування з носіями мови. А без прищеплювання норм адекватної мовної поведінки неможливо підготувати студентів-стажистів до іншомовного спілкування та сформувати комунікативну здатність. Це визначає надзвичайну актуальність та важливість розробки лінгвокраїнознавчого аспекту в процесі викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі.

Лінгвокраїнознавчу проблематику складають два великі кола питань: філологічні та лінгводидактичні. По-перше, предметом лінгвокраїнознавства є аналіз мови з метою виявлення національно-культурної семантики. По-друге, предметом дослідження є також пошук викладацьких прийомів

презентації, закріплення та активізації національно-специфічних мовних одиниць і культурологічного прочитання текстів на практичних мовних заняттях.

У основі лінгвокраїнознавства лежать п'ять методологічних принципів.

Перший принцип – це суспільна природа мови, що постає як об'єктивна можливість залучення до нової дійсності. Єдність мови й національної культури реалізується в низці функцій, із яких для лінгвокраїнознавства особливо важливі три, а саме: комунікативна функція – бути знаряддям передачі інформації від одного учасника акту комунікації іншому (ця функція при вивченні мови не може бути забезпечена, якщо в процесі навчання не будуть використані відомості про країну, оскільки саме вони нерідко визначають змістовий план як усного, так і писемного мовлення); культуроносна та накопичувальна.

Другий принцип – засвоєння людиною, що виросла в одній національній культурі, істотних фактів, норм і цінностей іншої національної культури. Потрібно не тільки подати студенту інформацію про країну, але й сформувані в нього толерантне ставлення до неї.

Третій принцип – формування позитивної установки в ставленні до народу – носія мови, адже мови вивчаються заради зближення народів.

Четвертий принцип утілює в собі вимоги цілісності й гомогенності мовного навчального процесу: країнознавча інформація підлягає витягу з природних форм мови й з навчальних текстів та не має привноситися ззовні.

Нарешті, **п'ятий принцип** також пов'язаний з уточненням специфіки країнознавства: країнознавчий аспект викладання реалізує в навчальному процесі філологічний спосіб вторинного пізнання дійсності.

Знання національних реалій української важливе при вивченні культури й мови країни. Постійною ознакою належності слова до лінгвокраїнознавчого матеріалу є присутність національно-культурного компонента, якого немає в інших мовах.

Аспект викладання мови – це, по-перше, мовний матеріал, по-друге – прийоми викладання, які необхідні для даного мовного матеріалу. Прийоми викладання – різні, залежать від поставлених цілей. Вони своєрідні для кожного з трьох етапів роботи: презентація, тобто ознайомлення студентів із новим для них матеріалом; закріплення (меморизація) чи перенесення первинних (отриманих у школі) знань, умінь і навичок із короткочасної в довготривалу пам'ять, індивідуальну свідомість людини; активізації чи виведення засвоєного матеріалу в діяльність мовою, яка вивчається.

У лінгвокраїнознавстві, подібно до стану справ у будь-якому іншому аспекті викладання мови, вирішуються проблеми відбору навчального матеріалу. Із загального лексичного або фразеологічного запасу та з лексичних і фразеологічних мінімумів вибираються одиниці, наділені національно-культурною семантикою. Фонетичний або граматичний устрій досліджується з метою виявлення потенційних носіїв даних про культуру. Є також самостійні країнознавчі прийоми викладання, такі, як експлікація лексичного фону, додатковість зорового та вербального рядів, виявлення проєктивного країнознавчого змісту художнього тексту, системне та повне коментування.

Таким чином, лінгвокраїнознавство – це самостійний аспект викладання іноземних мов (як і фонетичний, лексичний, граматичний, стилістичний). Тепер ми можемо визначити поняття лінгвокраїнознавства. Лінгвокраїнознавство – це аспект викладання

іноземної мови, який відбиває національно-культурний компонент мовного матеріалу та в якому з метою забезпечення комунікативності навчання й для вирішення загальноосвітніх та гуманістичних завдань реалізується кумулятивна функція мови й здійснюється акультурація адресата. При цьому методика викладання має філологічну природу: ознайомлення здійснюється за допомогою іноземної мови та в процесі її вивчення.

Одна з актуальних проблем сучасної методики навчання іноземної мови – орієнтація всього навчального процесу на активну самостійну роботу студентів, створення умов для їх самовираження і саморозвитку. Пізнавальна активність – це готовність та бажання до вивчення нового матеріалу розширеної тематики, що стосується вивчення іноземної мови та особливостей країни, мова якої вивчається, бажання самостійно розширювати знання з даного предмета, виявлення ініціативи в пошуку цікавої інформації, бажання застосувати набуті знання в повсякденному житті та при вивченні інших предметів.

Для цього необхідно пропозувати студентам вивчення тем, які безпосередньо стосуються країни, мову якої вони вивчають і в якій передбачається можливе проходження ними стажування.

При вивченні іноземної мови обов'язково треба передбачити:

- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається (лінгвокраїнознавство, країнознавство);
- залучення до діалогу культур (іноземної та рідної);
- уміння вчитися (працювати з книгою, підручником, довідковою літературою, словниками, автентичним мовним матеріалом (неадаптованими статтями, художніми та

науковими текстами, відеозаписами) тощо).

Досягнення цих цілей можливе за умов взаємопов'язаного вивчення мови і культури народу – носія цієї мови, а також активної комунікативно-пізнавальної діяльності студента.

Тому для стимулювання пізнавальної активності студентів важливим фактором буде самостійна підготовка матеріалу про один із епізодів історії країни. Коли студент самостійно готує матеріал, він виявляє творчу ініціативу, а вона, у свою чергу, сприяє розвитку пізнавальної активності.

Лінгвокраїнознавчий аспект знаходить своє відображення в цілях та завданнях навчання іноземної мови, а також у змісті та прийомах навчання, що дає можливість цілеспрямовано проводити роботу з формування фонових країнознавчих знань із перших кроків. На наш погляд, можна говорити про лінгвокраїнознавчий компонент змісту підручників, тому що він уходить до цілей, змісту та прийомів навчання, які в них викладені.

Найважливішим мотиваційним стимулом вивчення іноземної мови є, звичайно ж, прагнення до розширення свого загального кругозору, причому провідну роль відіграє бажання познайомитися з життям країни досліджуваної мови, з її географією, економікою, господарством, побутом. Важливим є й той фактор, що інтернаціоналізація всіх аспектів життя суспільства, зміна політики держави дає можливість наочно познайомитися з країною, мова якої вивчається, відвідати її чи як турист, чи пройшовши там стажування, навчальний курс, беручи участь у міжнародних освітніх програмах.

Велика кількість різних факторів, що впливають на навчання іноземних мов, їхній взаємозв'язок і взаємозумовленість приводять до об'єктивної необхідності розглядати навчання

іноземної мови як складну систему, що вимагає повнішого виявлення цих факторів і послідовного їх урахування. Оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування має забезпечити студентам-аграріям безпосередній доступ до культури інших народів, забезпечити в процесі навчання діалог культур, сприяти вихованню, всебічному розвитку, має підвищувати якість підготовки їхньої діяльності в різних сферах життя: побутовій, соціально-культурній тощо.

Виходячи зі сказаного вище, можемо дійти висновку, що головною метою лінгвокраїнознавства є вивчення іноземної мови разом з вивченням культури країни, мова якої вивчається. Лінгвокраїнознавчий аспект навчання – це самостійний аспект навчання іноземної мови (поряд із фонетичним, лексичним, граматичним та стилістичним), який відбиває національно-культурний компонент мовного матеріалу. Кінцевою метою засвоєння лінгвокраїнознавчого аспекту є формування в студентів лінгвокраїнознавчої компетенції, тобто цілісної системи уявлень про основні національні традиції, звичаї

та реалії країни, мова якої вивчається, що дозволяє студентам асоціювати з мовною одиницею ту ж саму інформацію, що й носії цієї мови, і досягати повноцінної комунікації.

Отже, досліджувана нами тема надзвичайно важлива. Розробка країнознавчого аспекту є однією з актуальніших проблем у навчанні іноземної мови.

Організація вивчення іноземної мови в тісному зв'язку з національною культурою, лінгвокраїнознавче "забарвлення" навчання в цілому й навчальних матеріалів будуть сприяти посиленню комунікативно-пізнавальної мотивації студентів, розширенню загальнокультурного кругозору, дозволять урізноманітнити прийоми й форми роботи, апелювати до інтелекту студентів, найефективніше реалізувати завдання підвищення їх пізнавальної активності. Засвоєння лінгвокраїнознавчого аспекту сприяє поглибленню знань студентів у галузі культури та економіки країни, мова якої вивчається, що знайде своє відображення в адекватності їхньої мовленнєвої й соціальної поведінки в іншомовному середовищі.

Література

1. Глибоковських Г.В. Лінгвокраїнознавчий підхід у навчанні слухачів-прикордонників іноземної мови. – К.: АСТ, 2001. – 259 с.
2. Мишко С.А. Лінгвокраїнознавчий аспект у вивченні іноземної мови як чинник розвиваючого навчання. – К.: Вища школа, 2002. – 153 с.
3. Наказ Міністерства аграрної політики України від 15.06.05 №264 «Про затвердження Положення про проведення практики студентів аграрних вищих навчальних закладів України за кордоном».
4. Сотниченко В.Н., Гулан М. Лінгвокраїнознавчий аспект навчання іноземної мови. – Львів: Сіяч, 2005. – 112 с.
5. Стиркіна Ю.С. Лінгвокраїнознавчий аспект значення лексики британської школи // Комунікативна компетенція у професійній діяльності педагога і психолога: Збірник наукових праць. – Полтава: Освіта, 2007. – С. 158-161.